

Aýnadaky sudur

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Aýnadaky sudur AÝNADAKY SUDUR

Şu gün Müsüriň iň baýry «Wafd» partiýasynyň gürrüňini etmekçi: Birinji jahan urşundan soň iňlis agalygyny soňlandyrmak we Müsüre doly garaşsyzlygyny gazandyrmak maksady bilen Saad Zaglul paşanyň ýolbaşçylygynda 1918-nji ýylda «Wafd» modernist-ýurtçy partiýasy guruldy.

Baýdagy dünýewiligiň simwolydy – haç bilen ýarymaý ýanaşykdy. 1923-nji ýylda partiýa sekulýar konstitusiýa taýýarlady. 1924-nji we 1936-njy ýyllaryň saýlawlaryny atgaýtarym öňde gazandy. Iňlisler kaýyl bolmady: mesele Suweýş kanalydy. Diktator Syddyk paşa bilen dil düwşüp, döwlet agdarlyşygyny geçirdiler. Halk goldawyny «Musulman doganlar» guramasyndan aldylar!

Ikinji jahan urşundqn soň geçirilen 1950-nji ýylyň saýlawlarynda basybalyjylara garşy gidýän «Wafd» ýene üstün çykdy we garaşsyzlygyň öňündäki iň uly päsgelçilik bolan Angliýa-Müsür ylalaşygyny ýyrtyp zyňdy.

Yzyndan «Musulman doganlar» terrorçylykly aktlaryna başlady. Soňra 1952-nji ýylda arap nasionalistleri «Azat ofiserler» harby döwlet agdarlyşygyny gurnady. Depeden inen hökümet halk bilen dil tapyşmady – syýasy boşlaňlygy yslamçy hereketler doldurdy. «Wafd» ýapyldy.

1967-nji ýylyň urşunda Ysraýyldan ýeňilmegi bilen agdarlyşykçy Enwer Sedat saga gyşardy. «Musulman doganlar» bilen ylalaşyga geldi. Munuň «arhitektory» täze imperialistik güýç ABŞ-dy...

Birinji eden işleri 1978-nji ýylda täzedan açylan «Wafdy» ýene ýapmak boldy.

80-nji ýyllarda çepçilere garşy tolkundöwüji bolmagy üçin döwlet we syýasat bäs-bütün ysalamlaşdyryldy. Ýurt neoliberalizme we ABŞ-na doly boýun egdirildi.

Hüsni Mübärek şol öňki ýoldan gitdi: üç ugry syýasy ysalamçylara goýdy: bilim, adalat, mediýa! «Nasioal» diýip müsür goşuny kiçeldildi (500 müň), polisiýanyň şahsy düzümi bolsa (1 million 200 müň) aşa köpeldildi.

Müsür global kapitalizme gujak açdy.

«Parallel gurluş» bolan «Musulman doganlar» iň uly goldawy Müsüriň söwda buržuaziasyndan – «täzelikçi telekeçilerden» aldy!

«Wafd» 1984-nji ýylda täzedan syýasy arena çykdy. Başynda indi «täze» sözi bardy!

* * *

«Täze Wafd» hem demokratik, dünýewi, nasional döwlet prinsiplerini öňe sürdi.

Adam hukuklarynyň birinji belgili tarapdary boldy.

Ylym-bilimi, saglygy goraýyşy öňe tutdy, işsizligiň, jaý meselesiniň çözgütlerini gözledi...

Ýöne olar muny haýsy ykdysady sistema bilen etjekdiler?

Segseninji ýyllardan soň dünýäni gysyp-gowuran neoliberalizme «Wafd» hem boýun egdi.

Şonsuzam partiýa Hüsni Mübärek bilen ylalaşyp, oppozisiýany bölmek maksady bilen açylypdy! «Täze Wafdyň» düzüminde ilki başda içeri işler ministri, maliýe ministri wezipelerinde işlän Fuat Serajetdin bardy. Partiýa 1984-nji ýylda 15% ses aldy.

2000-nji ýylda Fuat Serajetdin aradan çykansoň, partiýanyň başlyklygyna Numan Gomaa saýlandy.

Gomaa 2005-nji ýylda prezidentlige kandidaturasyny goýdy, saýlanyp bilmedi. Wezipeden öz islegi bilen gitmek talap edildi. Wezipesini elden beresi gelmedik Gomaa şowsuzlygyny partiýanyň başlygynyň orunbasary Fahri Abdel Nour ýaly merkezi işgärleriniň boýnuna atdy, hemmesini wezipesinden boşatdy!

Yzy gutarmaýan içerki düzgünnama ýaly çekişmeler, partiýanyň merkezi binasynyň ýakylmagy ýaly sudly wakalar we prokuraturanyň ara girip açan derňew işleriniň netijesinde Gomaa ahyrsoňy 2010-njy ýylda partiýanyň başlyklygyny mediýa läheňi El-Saýed El-Badawä bermeli boldy.

Partiýa 2011-nji ýylda «Azatlyk», «Adalat» ýaly sagçy partiýalar bilen saýlaw ýaranlygyny edensoň, partiýada bölünişikler bolup geçdi. Soňky parlament saýlawlarynda futbolçylardan, aýdymçylardan alnan tanymal kandidatlary görkezendigine garamazdan sesi 9,3%-e çenli peseldi.

Şumat partiýanyň başynda ABŞ-dan gelen maliýe kömegini öňe sürýän aklawjy Baha El-Din Abou Şaka bar! Şaka Müsürdäki ähli liberal partiýalar bilen ýaranlyk gurmagyny dowam etdirýär. Göreliň, onuň döwresinde näçe partiýa bolarka?

Hawa, «Täze Wafd» syýasaty sap «stol başyndaky strategiýa» öwürüp saýlawlarda ýeňiş gazanaryn öýdýär...

Aýnadaky meňzeşliklere geň galyp oturmaň – «senarini» ýazan güýçler şobir adamlar!

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 05.07.2023 ý. Publisistika